

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
MACIEJA SZPUNARJA,
predstavljeni 2. maja 2019¹

Zadeva C-28/18

**Verein für Konsumenteninformation
proti
Deutsche Bahn AG**

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija))

„Predhodno odločanje – Uredba (EU) št. 260/2012 – Člen 9(2) – Tehnične in poslovne zahteve za kreditne prenose in direktne bremenitve v eurih – Dostopnost plačil – Plačilo z direktno bremenitvijo SEPA (enotno območje plačil v eurih) – Splošni pogoji poslovanja, v skladu s katerimi mora imeti plačnik prebivališče v isti državi članici kot prejemnik plačila“

Uvod

1. Splošno priznано je, da temeljne svoboščine, na katerih temelji notranji trg, ne prenesejo zahtev glede prebivališča. Odpravljanje ovir, ki izhajajo iz navedenih zahtev, je bilo in je, glede temeljnih svoboščin, v središču dejavnosti tako zakonodajalca Unije² kot Sodišča. V zvezi s tem iz ustaljene sodne prakse Sodišča izhaja, da obstaja pri nacionalnih pravilih, ki določajo razlikovanje, ki temelji na merilu prebivališča, nevarnost, da delujejo predvsem v škodo državljanov drugih držav članic, saj osebe, ki nimajo prebivališča na nacionalnem ozemlju, največkrat niso državljani te države.³ Glede na to, da so temeljne svoboščine v prvi vrsti naslovljene na *države* članice, se zadeve, ki jih obravnava Sodišče, nanašajo predvsem na državne ukrepe, s katerimi se nalaga pogoj (nacionalnega) prebivališča.

2. Veliko manj pa je znanega o položajih, ko zasebna stranka zahteva od druge zasebne stranke, da ima prebivališče na določeni lokaciji. Pravo Unije na tem področju ni prav jasno. Ali je zakonito, da stranka, ki ne prebiva v državi članici, v kateri je sedež banke, v številnih primerih praktično ne more dobiti hipotekarnega kredita pri tej banki? Ali zavarovalnica lahko zavrne zagotavljanje kritja potencialni stranki, ki se nahaja v drugi državi članici? Takšni položaji so vsaj za laike težko združljivi s ciljem notranjega trga. Medtem ko nekateri menijo, da takšne prakse niso združljive z načelom notranjega trga, „na katerem je v skladu z določbami Pogodb zagotovljen prost pretok blaga, oseb, storitev in kapitala“,⁴ pa drugi opozarjajo na domnevno temeljno razliko med dejavnostjo javnih in zasebnih subjektov ter dejstvo, da naj bi z vidika temeljne logike javno dejavnost, vsaj prvotno, urejale temeljne svoboščine, zasebno dejavnost pa določbe konkurenčnega prava. Ostalo naj bi bilo prepuščeno „trgu“ samemu.

¹ Jezik izvirnika: angleščina.

² Glej na primer člena 20 in 21 Direktive 2006/123/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o storitvah na notranjem trgu (UL 2006, L 376, str. 36).

³ Glej na primer sodbo z dne 7. maja 1998, Clean Car Autoservice (C-350/96, EU:C:1998:205, točka 29 in navedena sodna praksa).

⁴ Glej člen 26(2) PDEU.

3. Naloga teh sklepnih predlogov ni poiskati odgovor na to temeljno vprašanje.⁵ Naj zadostuje navedba, da je v številnih primerih „trg“ očitno odpoval v „horizontalnih“ položajih med dvema zasebnima strankama, zaradi česar je zakonodajalec Unije začel sprejemati ukrepe in omejil zasebno avtonomijo.⁶ Nazoren primer na tem področju je regulacija cen gostovanja v Uniji.⁷ V tem primeru je namreč zakonodajalec Unije posegel v razmerje med posamezniki – ki so v asimetričnem razmerju, in sicer telefonske družbe na eni strani, potrošniki na drugi strani – in neposredno uporabil klasične instrumente notranjega trga, kot je načelo prepovedi diskriminacije, za horizontalne položaje.⁸

4. Še en primer zakonodajnega posega Unije je ta iz obravnavane zadeve: čezmejna plačila v Evropski uniji. V ta namen je Svet na dan, ko so eurobankovci in kovanci postali zakonito plačilno sredstvo,⁹ to je 29. decembra 2001, sprejel uredbo o čezmejnih plačilih: Uredbo (ES) št. 2560/2001,¹⁰ ki je bila razveljavljena z Uredbo (ES) št. 924/2009¹¹. Zakonodajalec Unije je nato sprejel Uredbo (EU) št. 260/2012 o uvajanju tehničnih in poslovnih zahtev za kreditne prenose in direktne bremenitve v eurih.¹² V obravnavanem postopku gre za razlago zadnjenavedene uredbe.

5. Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija) želi izvedeti, ali lahko nemški prevoznik v železniškem prometu Deutsche Bahn Aktiengesellschaft (v nadaljevanju: Deutsche Bahn) od strank, ki želijo plačati z direktno bremenitvijo, zahteva, da imajo prebivališče v Nemčiji.

6. V teh sklepnih predlogih bom zagovarjal stališče, da bi odgovor moral biti nikalen. Mojo glavno trditev je mogoče povzeti tako: družba svojim strankam ni dolžna ponujati možnosti plačila z direktno bremenitvijo. Če pa ponudi to možnost, jo mora ponujati na nediskriminatoren način.

Pravni okvir

7. Člen 1 Uredbe št. 260/2012, naslovljen „Vsebina in področje uporabe“, določa:

„1. Ta uredba določa pravila za transakcije s kreditnimi prenosi in direktnimi bremenitvami v eurih znotraj Unije, pri katerih se ponudnik plačilnih storitev plačnika in ponudnik plačilnih storitev prejemnika plačila nahajata znotraj Unije oziroma pri katerih se edini ponudnik plačilnih storitev v plačilni transakciji nahaja znotraj Unije.

2. Ta uredba se ne uporablja za:

(a) plačilne transakcije, izvršene med ponudniki plačilnih storitev in znotraj njih, vključno z njihovimi zastopniki ali podružnicami, za njihov lastni račun;

⁵ Resnica je vsekakor nekje na sredini,

⁶ V zvezi z zasebno avtonomijo in pravom Unije glej Leczykiewicz, D., Weatherill, St., Private Law Relationships in EU Law, v D. Leczykiewicz, St. Weatherill (ur.), The Involvement of EU Law in Private Law Relationships, Hart Publishing, Oxford in Portland, Oregon, 2013, str. od 1 do 8, na str. od 3 do 5.

⁷ Glej Uredbo (EU) št. 531/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. junija 2012 o gostovanju v javnih mobilnih komunikacijskih omrežjih v Uniji (UL 2012, L 172, str. 10).

⁸ Unija seveda z zakonodajo harmonizira tudi številne vidike zasebnega prava, to je po definiciji horizontalne položaje (npr. trgovske zastopnike, odgovornost za proizvode, zavarovanje in, splošneje, varstvo potrošnikov). Čeprav je tudi v tem primeru končni cilj lahko vzpostavitev notranjega trga (glej podrobneje v Müller-Graff, P.-Chr., „Allgemeines Gemeinschaftsprivatrecht“, v M. Gebauer/Chr. Teichmann, (ur.), Europäisches Privat- und Unternehmensrecht (Enzyklopädie Europarecht, Band 6), Nomos, Baden-Baden, 2014, str. 69–151, točka 43 in naslednje), pa se ne uporabljajo isti instrumenti. V teh primerih ukrepanje zakonodajalca presega preprost prenos istih pojmov, kot se običajno uporabljajo v okviru temeljnih svoboščin.

⁹ 1. januarja 2002.

¹⁰ Uredba Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. decembra 2001 o čezmejnih plačilih v evrih (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 4, str. 283).

¹¹ Uredba Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 o čezmejnih plačilih v Skupnosti in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 2560/2001 (UL 2009, L 266, str. 11).

¹² Uredba Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. marca 2012 o uvajanju tehničnih in poslovnih zahtev za kreditne prenose in direktne bremenitve v eurih in o spremembi Uredbe (ES) št. 924/2009 (UL 2012, L 94, str. 22), kakor je bila spremenjena z Uredbo (EU) št. 248/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 (UL 2014, L 84, str. 1) (v nadaljevanju: Uredba št. 260/2012).

- (b) plačilne transakcije, ki se obdelujejo in poravnavaajo s sistemi za plačila velikih vrednosti, ne pa plačilne transakcije z direktnimi bremenitvami, pri katerih plačnik ni izrecno zahteval, da se izvršijo preko sistema za plačila velikih vrednosti;
- (c) plačilne transakcije, izvedene preko plačilnih kartic ali podobnih naprav, vključno z dvigi gotovine, razen če se plačilna kartica ali podobna naprava uporabi samo za generiranje informacij, ki so potrebne, da se neposredno izvrši kreditni prenos ali direktna bremenitev na ali s plačilnega računa, označenega BBAN ali IBAN;
- (d) plačilne transakcije, izvedene z uporabo telekomunikacijskih, digitalnih ali IT naprav, katerih posledica ni kreditni prenos ali direktna bremenitev na ali s plačilnega računa, označenega z BBAN ali IBAN;
- (e) denarna nakazila, kot je določeno v členu 4(13) Direktive 2007/64/ES;^[13]
- (f) plačilne transakcije, pri katerih gre za prenos elektronskega denarja, kot določeno v točki 2 člena 2 Direktive 2009/110/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti ter nadzoru skrbnega in varnega poslovanja institucij za izdajo elektronskega denarja^[14], razen če je posledica takšnih transakcij kreditni prenos ali direktna bremenitev na ali s plačilnega računa, označenega z BBAN ali IBAN.

3. V primeru, ko plačilne sheme temeljijo na plačilnih transakcijah s kreditnimi prenosi ali direktnimi bremenitvami, imajo pa dodatne izbirne značilnosti ali storitve, se ta uredba uporablja samo za navedene temeljne kreditne prenose ali direktne bremenitve.“

8. Člen 2 Uredbe št. 260/2012, naslovljen „Opredelitve pojmov“, določa:

„Za namene te uredbe se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

1. ‚kreditni prenos‘ pomeni nacionalno ali čezmejno plačilno storitev knjiženja v dobro plačilnega računa prejemnika plačila na podlagi plačilne transakcije ali serije plačilnih transakcij s plačilnega računa plačnika, ki jo opravi ponudnik plačilnih storitev, ki vodi plačilni račun plačnika na podlagi navodil, ki mu jih daje plačnik;
2. ‚direktna bremenitev‘ pomeni nacionalno ali čezmejno plačilno storitev knjiženja v breme plačilnega računa plačnika, pri čemer je plačilna transakcija odrejena s strani prejemnika plačila na podlagi plačnikove privolitve;
3. ‚plačnik‘ pomeni fizično ali pravno osebo, ki ima odprt plačilni račun in privoli v izvedbo plačilnega naloga s tega plačilnega računa ali, če plačilni račun plačnika ne obstaja, fizično ali pravno osebo, ki izda plačilni nalog za prenos na plačilni račun prejemnika plačila;
4. ‚prejemnik plačila‘ pomeni fizično ali pravno osebo, ki ima odprt plačilni račun in ki je predvideni prejemnik sredstev, ki so bila predmet plačilne transakcije;
5. ‚plačilni račun‘ pomeni račun, voden v imenu enega ali več uporabnikov plačilnih storitev, ki se uporablja za izvrševanje plačilnih transakcij;

[...]

¹³ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. novembra 2007 o plačilnih storitvah na notranjem trgu in o spremembah direktiv 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES in 2006/48/ES ter o razveljavitvi Direktive 97/5/ES (UL 2007, L 319, str. 1).

¹⁴ UL L 267, 10.10.2009, str. 7.

21. ‚pooblastilo‘ pomeni izraz soglasja in odobritve, ki jo da plačnik prejemniku plačila in (neposredno ali posredno preko prejemnika plačila) ponudniku plačilnih storitev plačnika, da lahko prejemnik plačila sproži zbiranje za bremenitev plačnikovega navedenega plačilnega računa ter da omogoči plačnikovemu ponudniku plačilnih storitev, da izpolni takšna navodila;

[...]

26. ‚čezmejna plačilna transakcija‘ pomeni plačilno transakcijo, ki jo sproži plačnik ali prejemnik plačila, pri kateri se ponudnika plačilnih storitev plačnika in prejemnika plačila nahajata v različnih državah članicah;

27. ‚nacionalna plačilna transakcija‘ pomeni plačilno transakcijo, ki jo sproži plačnik ali prejemnik plačila, pri kateri se ponudnika plačilnih storitev plačnika in prejemnika plačila nahajata v isti državi članici;

[...]“.

9. Člen 3 Uredbe št. 260/2012, naslovljen „Dostopnost“, določa:

„1. Ponudnik plačilnih storitev prejemnika plačila, dostopen za nacionalne kreditne prenose v okviru plačilne sheme bo dostopen v skladu s pravili vseevropske plačilne sheme za kreditne prenose, sprožene s strani plačnika preko ponudnika plačilnih storitev iz katere koli države članice.

2. Ponudnik plačilnih storitev plačnika, ki je dostopen za nacionalne direktne bremenitve v okviru plačilne sheme, bo dostopen v skladu s pravili vseevropske plačilne sheme za direktne bremenitve, sprožene s strani prejemnika plačila preko ponudnika plačilnih storitev iz katere koli države članice.

3. Odstavek 2 se uporablja samo za direktne bremenitve, ki so potrošnikom kot plačnikom na voljo v okviru plačilne sheme.“.

10. Člen 9 Uredbe št. 260/2012, naslovljen „Plačilna dostopnost“, določa:

„1. Plačnik, ki želi izvršiti kreditni prenos prejemniku plačila, ki ima odprt plačilni račun v Uniji, ne sme navesti države članice, v kateri se naj bi ta plačilni račun nahajal, če je račun dostopen v skladu s členom 3.

2. Prejemnik plačila, ki sprejema kreditni prenos ali uporabi direktno bremenitev za unovčenje sredstev od plačnika, ki ima odprt račun v Uniji, ne sme navesti, v kateri državi članici, naj bi se ta plačilni račun nahajal, če je ta plačilni račun dostopen v skladu s členom 3.“

11. Člen 77 Direktive (EU) 2015/2366¹⁵, naslovljen „Zahtevki za povračila plačilnih transakcij, ki jih je odredil prejemnik plačila ali so bile odrejene prek njega“, v odstavku 1 določa:

„1. Države članice zagotovijo, da lahko plačnik zahteva povračilo zneska odobrene plačilne transakcije iz člena 76, ki jo je odredil prejemnik plačila ali je bila odrejena prek njega, v roku osmih tednov od datuma obremenitve.“

¹⁵ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o plačilnih storitvah na notranjem trgu, spremembah direktiv 2002/65/ES, 2009/110/ES ter 2013/36/EU in Uredbe (EU) št. 1093/2010 ter razveljavitvi Direktive 2007/64/ES (UL 2015, L 337, str. 35).

12. Uredba (EU) 2018/302,¹⁶ ki se uporablja od 3. decembra 2018, v členu 5, naslovljenem „Nediskriminacija zaradi plačila“ določa:

„1. Trговец v okviru plačilnih sredstev, ki jih sprejema, iz razlogov, povezanih s strankinim državljanstvom, krajem prebivališča ali krajem sedeža, krajem plačilnega računa, sedežem ponudnika plačilnih storitev ali krajem izdaje plačilnega instrumenta v Uniji, ne sme uporabljati drugačnih pogojev za plačilno transakcijo, kadar:

- (a) je plačilna transakcija opravljena v obliki elektronske transakcije s kreditnim plačilom, neposredno obremenitvijo ali kartičnim plačilnim instrumentom v okviru iste plačilne blagovne znamke in kategorije;
- (b) so zahteve glede avtentikacije izpolnjene v skladu z Direktivo (EU) 2015/2366;
- (c) so plačilne transakcije v valuti, ki jo trgovec sprejema.

2. Kadar je to upravičeno iz objektivnih razlogov, prepoved iz odstavka 1 trgovcu ne preprečuje, da zadrži dostavo blaga ali opravljanje storitev, dokler ne prejme potrdila, da je bila plačilna transakcija pravilno odrejena.

3. Prepoved iz odstavka 1 trgovcu ne preprečuje, da zahteva nadomestilo za uporabo kartičnega plačilnega instrumenta, za katerega medbančne provizije niso urejene v poglavju II Uredbe (EU) 2015/751^[17], in za tiste plačilne storitve, za katere se ne uporablja Uredba (EU) št. 260/2012, razen če je v pravo države članice, ki velja za poslovanje trgovca, v skladu s členom 62(5) Direktive (EU) 2015/2366 vključena prepoved ali omejitev pravice zahtevati nadomestilo za uporabo plačilnih instrumentov. Ta nadomestila ne smejo preseči neposrednih stroškov, ki jih ima trgovec zaradi uporabe plačilnega instrumenta.“

Dejansko stanje, postopek in vprašanje za predhodno odločanje

13. Tožeča stranka v postopku v glavni stvari, Verein für Konsumenteninformation, je v skladu z avstrijskim pravom upravičena do vlaganja tožb za varstvo potrošnikov.

14. Tožena stranka v postopku v glavni stvari, družba Deutsche Bahn, je prevoznik v železniškem prometu s sedežem v Nemčiji, ki med drugim tudi avstrijskim strankam ponuja možnost rezervacije železniških prevozov prek interneta. Za ta namen s potrošniki sklepa pogodbe na podlagi svojih pogojev prevoza. Navedeni pogoji vsebujejo klavzulo, v skladu s katero je vozovnice, ki so rezervirane prek spletne strani, mogoče plačati zlasti s kreditno kartico, takojšnjim nakazilom ali v okviru sheme enotnega območja plačil v eurih (SEPA) za direktne bremenitve, pri čemer je zadnjenavedeni način plačila omejen na stranke s prebivališčem v Nemčiji. Poleg tega je za aktiviranje sheme SEPA za direktne bremenitve potrebno privoljenje za presojo bonitete v postopku prijave.

15. Verein für Konsumenteninformation je pri Handelsgericht Wien (gospodarsko sodišče na Dunaju, Avstrija) vložilo opustitveno tožbo, s katero je temu sodišču predlagalo, naj družbi Deutsche Bahn naloži, naj preneha uporabljati navedeno klavzulo v potrošniških pogodbah, z utemeljitvijo, da je v nasprotju s členom 9(2) Uredbe št. 260/2012, saj ima potrošnik bančni račun običajno odprt pri banki, ki ima sedež v državi članici, v kateri prebiva.

¹⁶ Uredba Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. februarja 2018 o naslojtvu neupravičenega geografskega blokiranja in drugih oblik diskriminacije na podlagi državljanstva, kraja prebivališča ali kraja sedeža strank na notranjem trgu ter o spremembi uredb (ES) št. 2006/2004 in (EU) 2017/2394 ter Direktive 2009/22/ES (UL 2018, L 601, str. 1).

¹⁷ Uredba (EU) 2015/751 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2015 o medbančnih provizijah za kartične plačilne transakcije (UL 2015, L 123, str. 1).

16. Handelsgericht Wien (gospodarsko sodišče na Dunaju) je s sodbo z dne 13. julija 2016 ugodilo tožbi Verein für Konsumenteninformation glede potrošnikov s prebivališčem v Avstriji, z utemeljitvijo, da je sporna klavzula v nasprotju s členom 9(2) Uredbe št. 260/2012.

17. V pritožbenem postopku je Oberlandesgericht Wien (višje deželno sodišče na Dunaju, Avstrija) s sodbo, izdano 14. marca 2017, razveljavilo navedeno sodbo in zavrnilo tožbo Verein für Konsumenteninformation z obrazložitvijo, da čeprav člen 9(2) Uredbe št. 260/2012 zahteva, da imajo plačniki in prejemniki plačil samo en plačilni račun, da bi lahko izvajali nacionalna in čezmejna plačila z direktno bremenitvijo SEPA, pa ta uredba ne zavezuje prejemnikov plačil, da morajo v vseh primerih sprejeti posebne plačilne instrumente SEPA pri poslovanju s potrošniki.

18. V postopku v zvezi s predlogom za revizijo, ki ga je zoper to sodbo vložilo Verein für Konsumenteninformation, je Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) zavzelo stališče, da se člen 9(2) Uredbe št. 260/2012 v delu, v katerem plačnikom in prejemnikom plačil prepoveduje, da bi določali, v kateri državi članici mora imeti nasprotna stranka odprt račun, ne uporablja za ponudnike plačilnih storitev, ampak za razmerje med plačniki in prejemniki plačil ter jih tako štiti. Čeprav drži, da bi ta določba ob dobesedni razlagi prepovedovala zgolj uporabo lokacije plačilnega računa plačnika kot merila, pa bi zahteva, da mora biti plačnik, ki plača z direktno bremenitvijo, prebivalec iste države članice kot prejemnik plačila, lahko vplivala na to določbo, saj ima plačnik račun običajno odprt v državi svojega prebivališča.

19. V teh okoliščinah je Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) z odločbo z dne 20. decembra 2017, ki je na Sodišče prispela 17. januarja 2018, prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člen 9(2) Uredbe št. 260/2012 razlagati tako, da prejemnik plačila ne sme plačila v okviru sheme SEPA za direktne bremenitve pogojevati s prebivališčem plačnika v državi članici, v kateri ima sedež (prebivališče) tudi prejemnik plačila, če je plačilo dopustno tudi na drug način, na primer s kreditno kartico?“

20. Pisna stališča so predložile stranki v postopku v glavni stvari in Evropska komisija, ki so na obravnavi 30. januarja 2019 tudi ustno podale navedbe.

Presoja

21. Predložitveno sodišče želi izvedeti, ali je treba člen 9(2) Uredbe št. 260/2012 razlagati tako, da prejemniku plačila prepoveduje, da bi plačila v okviru sheme SEPA za direktne bremenitve pogojeval s prebivališčem plačnika v državi članici, v kateri ima sedež (prebivališče) tudi prejemnik plačila.

22. Verein für Konsumenteninformation meni, da člen 9(2) Uredbe št. 260/2012 prejemniku plačila prepoveduje, da bi sprejem plačil z direktno bremenitvijo SEPA pogojeval s prebivališčem plačnika v državi članici, v kateri ima sedež ali prebivališče tudi prejemnik plačila, in sicer tudi takrat, ko so dopustni tudi drugi načini plačila, na primer s kreditno kartico. Komisija se strinja s tem stališčem.

23. Družba Deutsche Bahn se s tem stališčem ne strinja. Trdi, da čeprav člen 9(2) navedene uredbe ureja razmerje med plačnikom in prejemnikom plačila, ne določa ne tega, da bi prejemnik plačila moral ponujati direktno bremenitev, ne tega, da od plačnika ne sme zahtevati izpolnjevanja drugih pogojev, da bi lahko uporabil direktno bremenitev. Navedena določba naj zlasti ne bi določala, da bi moral prejemnik plačila, ki želi ponujati plačilo z direktno bremenitvijo, zadnje moral ponuditi bodisi vsem svojim strankam ali pa nobeni. Iz te določbe naj bi bilo namreč jasno razvidno, da je za uporabo sheme za direktne bremenitve potreben poseben dogovor med pogodbenima strankama. Samo v tem primeru naj bi bilo prejemniku plačila prepovedano zahtevati, da je plačilni račun, ki se uporablja za direktno bremenitev, odprt v določeni državi članici.

Člen 9(2) Uredbe št. 260/2012 – obveznosti prejemnika plačila

24. V skladu s členom 9(2) Uredbe št. 260/2012 „[p]rejemnik plačila, ki sprejema kreditni prenos ali uporabi direktno bremenitev za unovčenje sredstev od plačnika, ki ima odprt račun v Uniji, ne sme navesti, v kateri državi članici, naj bi se ta plačilni račun nahajal, če je ta plačilni račun dostopen v skladu s členom 3 [te uredbe]“.

25. Ključni izrazi navedene določbe so pravno opredeljeni v členu 2 iste uredbe. Tako je kreditni prenos plačilna storitev v dobro plačilnega računa prejemnika plačila na podlagi plačilne transakcije s plačilnega računa plačnika, ki jo na podlagi navodila plačnika opravi ponudnik plačilnih storitev, ki vodi njegov plačilni račun.¹⁸ Direktna bremenitev pa pomeni plačilno storitev knjiženja v breme plačilnega računa plačnika, pri čemer je plačilna transakcija odrejena s strani prejemnika plačila na podlagi plačnikove privolitve.

26. Lahko bi trdili, da zgolj na podlagi besedila člena 9(2) Uredbe št. 260/2012 družba Deutsche Bahn ni ravnala nezakonito. Družba Deutsche Bahn namreč ne zahteva, da imajo stranke, ki želijo uporabiti shemo za direktne bremenitve, plačilni račun odprt v določeni državi članici.

27. Vendar zadeva ni tako preprosta. Prikazal bom, da obstajajo prepričljivi razlogi, ki jih je mogoče izpeljati iz sobesedila in ciljev zadevne uredbe¹⁹, zaradi katerih bi bilo treba člen 9(2) Uredbe št. 260/2012 razlagati drugače.

28. Uredba št. 260/2012 je bila sprejeta kot del projekta vzpostavitve enotnega območja plačil v eurih (SEPA), da bi uvedli enotne plačilne storitve v celotni Evropski uniji, s katerimi bi nadomestili obstoječe nacionalne plačilne storitve za plačila v eurih. Za zagotovitev popolnega prehoda na vseevropske kreditne prenose in direktne bremenitve v eurih so s to uredbo določene tehnične in poslovne zahteve za vzpostavitev enotnega trga elektronskih plačil „brez razlikovanj med nacionalnimi in čezmejnimi plačili“.²⁰ Te zahteve bi se morale uporabljati za plačila SEPA, tako čezmejna kot domača, ob enakih osnovnih pogojih in v skladu z istimi pravicami in obveznostmi „ne glede na njihovo lokacijo znotraj Unije“.²¹

29. Čeprav je glavni namen Uredbe št. 260/2012 določiti tehnične in poslovne zahteve za kreditne prenose in direktne bremenitve, da bi vzpostavili enotne plačilne storitve v Evropski uniji, kar pomeni, da zadeva predvsem prejemnike plačil, pa upošteva tudi plačnike ter, konkretnije in v določeni meri, razmerje med plačniki in prejemniki plačil. V tem pogledu se člen 9(2) Uredbe št. 260/2012, ki je nekakšen *aliud* v sistemu te uredbe, uporablja posebej za to razmerje med plačniki in prejemniki plačil.²² V zvezi s tem je v preambuli te uredbe poudarjen pomen visoke ravni varstva za plačnike, zlasti za transakcije z direktnimi bremenitvami.²³

30. Dejstvo je, da je v Evropski uniji kraj prebivališča osebe v veliki večini primerov tudi kraj, kjer ima ta odprt svoj plačilni račun. To je tako očitno, da dodatno dokazovanje ni potrebno. Zahtevati, da ima plačnik prebivališče v določeni državi članici, je torej enako, kot če bi določili, v kateri državi članici mora biti odprt plačilni račun. Poleg tega, kot pravilno poudarja Verein für Konsumenteninformation, to, da se od potrošnika kot pogoj za plačilo z direktno bremenitvijo zahteva, da dokaže svoje prebivališče v Nemčiji, vodi do še večje omejitve, kot je (zgolj) odprtje plačilnega računa v Nemčiji.

¹⁸ Glej člen 2(1) Uredbe št. 260/2016.

¹⁹ V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča je treba pri razlagi določbe prava Unije upoštevati ne le njeno besedilo, ampak tudi sobesedilo in cilje, ki jih uresničuje ureditev, katere del je, in zlasti zgodovino nastanka te ureditve; glej na primer sodbo z dne 17. aprila 2018, Egenberger (C-414/16, EU:C:2018:257, točka 44 in navedena sodna praksa).

²⁰ Glej uvodno izjavo 1 Uredbe št. 260/2012.

²¹ Glej uvodno izjavo 1 Uredbe št. 260/2012.

²² Nemško višje deželno sodišče je to določbo celo označilo za določbo, ki varuje potrošnike. Glej Oberlandesgericht Karlsruhe, 20. april 2018, 4 U 120/17, točka 10 in naslednje, MultiMedia und Recht (MMR), 2018, str. 611.

²³ Glej uvodno izjavo 32 Uredbe št. 260/2012, ki se prav tako sklicuje na „visok[o] rav[en] varstva potrošnikov“.

31. Zdi se torej, da je praksa družbe Deutsche Bahn v nasprotju s členom 9(2) Uredbe št. 260/2012.

32. Vendar družba Deutsche Bahn svojo prakso utemeljuje z dvema argumentoma. Prvič, navedena družba trdi, da bi bilo treba upoštevati določbe in namen Uredbe (EU) 2018/302. Drugič, družba Deutsche Bahn meni, da je njena praksa upravičena zaradi njene domnevne potrebe po tem, da izvaja presoje bonitete. Ta dva argumenta bom obravnaval zaporedno.

Uredba (EU) 2018/302

33. Družba Deutsche Bahn se v celoti zaveda, da se Uredba (EU) 2018/302 v tej zadevi ne uporablja.

34. Navedena uredba je začela veljati 3. decembra 2018²⁴ in se torej *ratione temporis* v tem postopku ne uporablja. Prav tako se ne uporablja *ratione materiae* glede na to, da iz člena 1(3) te uredbe v povezavi s členom 2(2)(d) Direktive 2006/123 izhaja, da ne zajema prevoznih storitev. Poleg tega je v uvodni izjavi 9 Uredbe (EU) 2018/302 priznано, da do diskriminacije lahko pride tudi pri prevoznih storitvah, zlasti pri prodaji vozovnic za prevoz potnikov. Navedena uvodna izjava se v zvezi s tem sklicuje na štiri uredbe na področju prevoza, od katerih tri vsebujejo določbe o prepovedi diskriminacije na podlagi narodnosti ali kraja prebivališča glede dostopa do prevoza: Uredba (ES) št. 1008/2008,²⁵ Uredba (EU) št. 1177/2010²⁶ in Uredba (EU) št. 181/2011.²⁷ V zvezi s četrto uredbo, Uredbo (ES) št. 1371/2007,²⁸ ki obravnava pravice in obveznosti potnikov v železniškem prometu, je v uvodni izjavi 9 Uredbe 2018/302 navedeno, da „naj bi bila [Uredba (ES) št. 1371/2007] s tem ciljem kmalu spremenjena“.

35. Vendar družba Deutsche Bahn vseeno meni, da je Uredbo (EU) 2018/302 treba upoštevati pri razlagi člena 9(2) Uredbe št. 260/2012, da bi se izognili kakršnim koli protislovjem in nedoslednostim pri uporabi sekundarnega prava Unije.

36. V zvezi s tem družba Deutsche Bahn trdi, da člen 5 Uredbe (EU) 2018/302 vsebuje podrobna pravila o tem, ali in kdaj je dovoljena diskriminacija na podlagi prebivališča. V skladu s členom 5(1) navedene uredbe trgovec v okviru plačilnih sredstev, ki jih sprejema, ne sme iz razlogov, povezanih med drugim²⁹ s strankinim krajem prebivališča, uporabljati drugačnih pogojev za plačilno transakcijo, kadar je plačilna transakcija opravljena v obliki elektronske transakcije s kreditnim plačilom, direktno bremenitvijo ali kartičnim plačilnim instrumentom v okviru iste plačilne blagovne znamke in kategorije³⁰ ter so izpolnjene zahteve glede avtentikacije v skladu z Direktivo 2015/2366.³¹ Družba Deutsche Bahn trdi, da v obravnavani zadevi niso izpolnjene prav te zahteve glede avtentikacije³², kar pomeni, da bi bila diskriminacija na podlagi prebivališča mogoča.

24 Glej člen 11(1) Uredbe (EU) 2018/302.

25 Uredba Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. septembra 2008 o skupnih pravilih za opravljanje zračnih prevozov v Skupnosti (UL 2008, L 293, str. 3). Glej člen 23(2): „Brez poseganja v člen 16(1) se splošni javnosti omogoči dostop do letalskih prevoznin in tarif za zračne prevoze z letališč na ozemlju držav članic, za katere velja Pogodba, brez razlikovanja glede na nacionalnost, kraj prebivališča uporabnika ali kraj sedeža zastopnika letalskega prevoznika ali drugega prodajalca kart v Skupnosti.“ Moj poudarek.

26 Uredba Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. novembra 2010 o pravicah potnikov med potovanjem po morju in celinskih plovnih poteh ter spremembi Uredbe (ES) št. 2006/2004 (UL 2010, L 334, str. 1). Glej člen 4(2): „Brez poseganja v socialne tarife so pogodbeni pogoji in tarife, ki jih uporabljajo prevozniki ali prodajalci vozovnic, splošni javnosti ponujeni brez kakršne koli neposredne ali posredne diskriminacije na podlagi narodnosti končne stranke ali sedeža prevoznika ali prodajalca vozovnice v Uniji.“

27 Uredba Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. februarja 2011 o pravicah potnikov v avtobusnem prevozu in spremembi Uredbe (ES) št. 2006/2004 (UL 2011, L 55, str. 1). Glej člen 4(2): „Brez poseganja v socialne tarife so pogodbeni pogoji in tarife, ki jih uporabljajo prevozniki, splošni javnosti ponujeni brez kakršne koli neposredne ali posredne diskriminacije na podlagi narodnosti končne stranke ali sedeža prevoznika ali prodajalca vozovnice v Uniji.“

28 Uredba Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2007 o pravicah in obveznostih potnikov v železniškem prometu (UL 2007, L 315, str. 14).

29 Kot tudi ne iz razlogov, povezanih z državljanstvom stranke, krajem sedeža, krajem plačilnega računa, sedežem ponudnika plačilnih storitev ali krajem izdaje plačilnega instrumenta v Uniji.

30 Pododstavek (a).

31 Pododstavek (b). In če so plačilne transakcije v valuti, ki jo trgovec sprejema (pododstavek (c)).

32 Glej člen 97 Direktive 2015/2366.

37. Družba Deutsche Bahn meni, da glede na to, da bi bila v tej zadevi – ob predpostavki, da spada na področje uporabe Uredbe (EU) 2018/302 – diskriminacija glede prebivališča mogoča na podlagi člena 5 te uredbe, bi morala biti takšna diskriminacija mogoča tudi na podlagi člena 9(2) Uredbe št. 260/2012. Sodišče bi torej moralo člen 9(2) Uredbe št. 260/2012 razlagati tako, da dovoljuje diskriminacijo na podlagi prebivališča.

38. Sklicevanje na Uredbo (EU) 2018/302 – in morebitne negativne analogije, ki bi jih bilo mogoče izpeljati iz nje – za namene obravnavane zadeve me ne prepriča.³³

39. Uredba (EU) 2018/302 je eden od primerov, ko je zakonodajalec Unije opredelil podrobnejša merila za določanje pogojev, pod katerimi je neenako obravnavanje na podlagi prebivališča plačnika prepovedano (ali, povedano drugače, pogojev, ko je takšno neenako obravnavanje dovoljeno). Takšna podrobna merila se uporabljajo samo in izključno na področju uporabe Uredbe (EU) 2018/302. Povezana so s posebnostmi geografskega blokiranja, ki so povsem drugačne od posebnosti plačevanja z direktno bremenitvijo. Če bi zakonodajalec Unije želel določiti enaka merila v zvezi s plačili prek direktne bremenitve SEPA znotraj področja uporabe Uredbe št. 260/2012, bi to lahko storil. Ker pa v tej uredbi ni jasnega sklicevanja na druga besedila, kot je Uredba (EU) 2018/302, pojma težko navzkrižno povežem, in to še toliko bolj, ker gre v tej zadevi za horizontalno razmerje med dvema zasebnima strankama. V takem položaju je domneva, da je zakonodajalec Unije že upošteval in uravnotežil vse interese, še trdnejša, zato ni razloga, da bi dvomili o njej.

40. Skratka, Uredba (EU) 2018/302 se torej, v nasprotju s tem, kar zatrjuje družba Deutsche Bahn, ne bi smela upoštevati pri razlagi člena 9(2) Uredbe št. 260/2012. Sklicevanja na Uredbo (EU) 2018/302 in domnevne analogije z njo namreč veliko bolj begajo kot prepričajo.

Izjeme od obveznosti prejemnika plačila

41. Nazadnje bi rad obravnaval vprašanje, ali bi bilo omejitev svobode plačevanja, ki jo člen 9(2) Uredbe št. 260/2012 prepoveduje, morebiti mogoče upravičiti, z drugimi besedami, ali podjetje lahko odstopa od zahtev člena 9(2) Uredbe št. 260/2012.

42. Družba Deutsche Bahn opozarja na nevarnost zlorabe in neplačevanja v povezavi s plačilom z direktno bremenitvijo. Takšno tveganje naj bi bilo visoko, kadar, tako kot v postopku v glavni stvari, stranka izda pooblastilo SEPA neposredno prejemniku plačila brez posredovanja strankinega ponudnika plačilnih storitev ali prejemnika plačila. V primeru drugih načinov plačila naj bi namreč ponudnik plačilnih storitev strankino plačilo sprejel le v primeru pozitivne napovedi plačila. Nasprotno naj bi v primeru plačila z direktno bremenitvijo prejemnik plačila moral sam oceniti tveganje, da stranka ne plača. Prejemnik plačila naj bi s tem, ko je izdal vozovnico, prvi izpolnil svoje obveznosti. Zato naj bi nosil tveganje, da plačnik ne plača.

43. Družba Deutsche Bahn zato meni, da mora nujno imeti možnost opravljati presoje bonitete. Podjetja, ki ponujajo takšne storitve, naj bi običajno to počela na nacionalni ravni. Družba Deutsche Bahn poudarja, da preprosto ni mogoče izvesti primerne presoje bonitete pod enakimi pogoji v vseh državah znotraj plačilnega območja SEPA. Presoja bonitete za stranke s prebivališčem v Avstriji naj bi bila petnajstkrat dražja kakor pa za stranke s prebivališčem v Nemčiji. Prejemnik plačila naj bi imel občutne ekonomske stroške, če bi moral lastne obračunske sisteme in vmesnike prilagoditi tako, da bi lahko upošteval presoje bonitet v celotnem plačilnem območju SEPA. Glede na te stroške naj bi bila shema za direktne bremenitve pogosto preprosto ekonomsko nevdružna in naj je ne bi bilo več mogoče ponujati. To naj gotovo ne bi bil namen zakonodajalca Unije.

³³ Naj poudarim, da je glede na pisna stališča družbe Deutsche Bahn Sodišče na podlagi člena 61(1) Poslovnika pozvalo udeležence obravnave, naj razmislijo o morebitni upoštevnosti Uredbe (EU) 2018/302. Sam sem obravnavo zapustil s prepričanjem, da v obravnavani zadevi navedene uredbe ne bi smeli upoštevati.

44. Družba Deutsche Bahn trdi tudi, da vključitev preverjanja kreditne sposobnosti v način plačila, ki ga organizira sam upravitelj, ne bi bila izvedljiva za nekatere prejemnike plačil v plačilnem območju SEPA, v številnih državah članicah pa ne bi bila mogoča pod poslovno sprejemljivimi pogoji. Noben upravitelj naj podatkov o kreditni sposobnosti ne bi zagotavljal na ravni plačilnega območja SEPA. V nekaterih državah članicah SEPA naj sploh ne bi bilo mogoče dostopati do informacij oziroma naj bi bilo mogoče dostopati le do delnih informacij o kreditni sposobnosti strank. Prejemnik plačila naj tako ne bi mogel ustrezno zmanjšati tveganja neplačila v okviru direktnih bremenitev SEPA, če pa bi moral ponujati plačilo z direktno bremenitvijo strankam v teh državah, bi zavestno nosil neopredelljivo tveganje. Poleg tega naj bi se zaradi razlik v plačilnih navadah in/ali pričakovanih strank v različnih državah SEPA močno razlikovali stroški pridobivanja informacij o kreditni sposobnosti strank, tako da v posameznih državah članicah dajanje prednosti direktni bremenitvi pred drugimi cenejšimi načini plačila morda ne bi bilo stroškovno učinkovito.

45. Čeprav razumem poslovne argumente družbe Deutsche Bahn, se s pravnega vidika ne morem strinjati z njenim razlogovanjem.

46. Ne člen 9(2) Uredbe št. 260/2012 ne katera koli druga določba te uredbe ne določa utemeljitve. Sodišču ne bi priporočal, naj besedilo navedene uredbe bere tako, da bi našlo možno utemeljitev (kar bi bilo verjetno v nasprotju z nameni zakonodajalca Unije, ki bi sicer obravnaval to vprašanje).

47. Naj ponovim, da so po mojem mnenju različni zadevni interesi plačnikov in prejemnikov plačil, povezani s plačilom z direktno bremenitvijo, v členu 9(2) Uredbe št. 260/2012 upoštevani. Navedena določba ne določa izjem, ne glede na to, kako si jo razlagamo. Zakonodajalec Unije je opravil svojo nalogo in lahko, če se tako odloči, katerokoli določbo spremeni, če na primer meni, da je ni mogoče izvajati.

48. Razlog, da v poslovni praksi ni notranjega trga za evidenco dolžnikov ali oceno kreditne spodobnosti, sam po sebi ne more upravičiti zadevne zahteve glede prebivališča. Poleg tega se takšno razlogovanje nevarno približa razlogovanju z izključno ekonomskim argumentom v okviru štirih svoboščin. Tega argumenta ni mogoče sprejeti. Kot je znano, države članice ne morejo uveljavljati izključno ekonomskih argumentov kot pomembnih razlogov, ki se nanašajo na javni interes. V primeru horizontalnih položajev sicer *javni* interesi niso ogroženi, *zasebni* interesi pa so na splošno ekonomske narave. Kljub temu zgolj trditev, da ni notranjega trga za evidenco dolžnikov, ne zadostuje.

49. Drži, da morda nekatere družbe, ki so prejemnice plačil, iz poslovnih ali drugih razlogov plačnikom raje ne ponudijo možnosti plačila z direktno bremenitvijo. To je v skladu s členom 9(2) Uredbe št. 260/2012 povsem zakonito. Določba se namreč uporablja samo, če je sprejeta odločitev, da se direktne bremenitve sprejemajo. V takšnem položaju ni dovoljena nikakršna diskriminacija. Če posledično pride do tega, da se prejemnik plačila, namesto da bi ponudil diskriminatorne oblike plačila, odloči, da določene oblike plačila sploh ne ponudi, je to ekonomska stvarnost, ki jo je treba sprejeti.

Predlog

50. Glede na navedene ugotovitve Sodišču predlagam, naj na vprašanje za predhodno odločanje, ki ga je predložilo Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija), odgovori:

Člen 9(2) Uredbe (EU) št. 260/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. marca 2012 o uvajanju tehničnih in poslovnih zahtev za kreditne prenose in direktne bremenitve v eurih in o spremembi Uredbe (ES) št. 924/2009, kakor je bila spremenjena z Uredbo (EU) št. 248/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014, je treba razlagati tako, da prejemnik plačila plačila v okviru sheme enotnega območja plačil v eurih (SEPA) za direktne bremenitve ne sme pogojevati s prebivališčem plačnika v državi članici, v kateri ima sedež (prebivališče) prejemnik plačila.